

INTERVJU: JEREMY RIFKIN, AMERISKI EKONOMSKI GURU

Zaton ameriških in vzpon evropskih sanj

Vzcvetele bodo tiste države, ki bodo izkoristile potencial organizacij svoje civilne družbe, napoveduje Jeremy Rifkin

BOŠTJAN USENIK
boštjan.usenk@finance-on.net

Slovenija se bo tako imenovanemu evropskim sanjam razvojnjo približala, če bo izkoristila partnerstvo med gospodarstvom, državo in organizacijami civilne družbe. To partnerstvo mora postati standard globalizacije, organizacije civilne družbe pa bodo tu imele najpomembnejšo vlogo. To pravi Jeremy Rifkin, eden izmed svetovno najvplivnejših ameriških ekonomistov, ki bo o izjemnem potencialu organizacij civilne družbe za razvoj jutri predaval na konferenci Umanotev in ljubljanskem Hotelu Union.

Govoriva o razvojnem potencialu nevladnih organizacij?

Ta izraz mi ni všeč, saj lahko pomeni vse, kar ni odvisno od države. Precej primernejše jih je poimenovati organizacije civilne družbe, ki poleg države in trga oblikujejo razvoj družbe. Civilna družba pa zajema združevanje oziroma ustvarjalnost kulture oziroma umetnosti, športa, religije, socialne, okolja in še česa - torej, naše življenje, ki samo po sebi ni posel in politika. Čeprav je steber civilne družbe najmočnejši, ga je sodobna družba odvrnila na rob v prepičanju, da smo ljudje v prvi vrsti materialisti. Pa ni tako, kar tudi pišem v svoji noči knjigi Evropske sanje.

Kdaj pa je po vašem mnenju nastala civilizacijska razvojna zmota?

V ritem gibanju razsvetljenosti od Adama Smitha, prek Karla Marxa do Madama de Staëla, materialisti. To dokazuje kognitivna psihologija, ki pravi, da je materialna

človečnost, trg je mesto, kjer delamo in se preživljamo, država pa te odnose ureja.

So torej ameriške sanje preteklost?

Nekako, saj so le materialistične sanje in ne upoštevajo vseh človeških lastnosti in potreb. Evropske sanje, čeprav so stare šele tri generacije in so razmeroma šibke, so razvojno precej naprednejše. Temeljijo na vključevanju in raznolikosti. Morajo biti tu najbolj šibka točka Evrope prav omejeno sprejemanje islama, in če vam to ne uspe, lahko evropske sanje pogorijo podobno, kot so ameriške zaradi neoključitve temeljnih ameriških vrednot v družbo. Evropske sanje govorijo tudi o kakovosti življenja na način: "delam, da živim", in ne "živim, da delam", kar pomeni razvotenje med delom in igro. Evropske sanje pa so tudi trajnostni razvoj, človekove in socialne pravice, ne le premoženske pravice, in svedela gradnja svetovnega mira. Evropa sicer za zdaj zelo malo od tega tudi zagotavlja, vendar igra pravo vlogo za sanje. In čeprav gre za šibke sanje, so nendarle prave sanje, ki poskušajo nazirati neko obliko globalne zavezi, ki je blizu razmišljanju civilne družbe in njenih organizacij. Civilna družba ima tako izredno pomembno vlogo, da nam pomaga razumeti, da moramo globalizacijo zastaviti še enkrat, se naučiti živeti v raznolikem svetu in se učiti drug od drugega. Niste to je kulturno delo. Samo organizacije civilne družbe to omogočajo.

Če preostava vse bolj na mikro raven - kaj pa zahteva ustanovitev in vodenje uspešne organizacije civilne družbe?

Vodje morajo in to vložiti svoje življenje. Morajo tvegati, imeti upanje, nahučutnost in odprtost, strast, predanost, potrpežljivost in vztrajnost. Rezultati prizadevanj se praviloma pokažejo šele zelo dolgoročno, velike spremembe v družbi pa zahtevajo tudi celo generacijo dolgih prizadevanj. Vodje ne smejo biti nepeštni ne optimisti, saj sicer v prizadevanja vložijo premalo - če so pesimisti, se zadostijo že z izpolnitvijo njihovih najslabših pričakovanj, če so optimisti, pa vseskozi upajo na dober izid. Svedela nikomur ni treba biti Mati Tereza, lahko živijo popolnoma običajno življenje, predan pa mora ostati, saj ga lahko z leznimi rezultati nagradita le resno lastno prizadevanje in prizadevanje soimisljnikov.

Kje denimo vidite vlogo umetnosti organizacij civilne družbe v razvoju družbe?

Učim na Wharton School, ki je



Tigovina oziroma trg ne ustvari ničesar. Nove zamisli prihajajo iz kulture v najširšem pomenu, iz globoke igre (deep play), trg pa si te zamisli le izposoja in reproducira za prodajo, pravi Jeremy Rifkin, ki bo jutri o velikem potencialu organizacij civilne družbe predaval v ljubljanskem Hotelu Union.

najstarejša in najboljša poslovna šola na svetu, in posvojenim vodjem prav zgodaj vcepim naslednje ples, gledališče, glasba, slikarstvo in druge oblike umetniške izražanja izjemno pomembno knepijo izražanje in medosebojno komunikacijo. Družba, ki goji močno umetnost, je družba, ki je demokratska in ustvarjalna. Njena trgovina oziroma trg ne ustvari ničesar. Nove zamisli prihajajo le iz kulture v najširšem pomenu, iz globoke igre (deep play), trg pa si te zamisli le izposoja in reproducira za prodajo. Globlje in širše kot civilna družba v tej ustvarjalnosti sodeluje, močnejši razvojni potencial pome-

Državna podpora delovanja organizacij civilne družbe dolgoročno povečuje skupno blaginjo - o tem ni nobenega dvoma.

ni. Svedela to ne pomeni, da naj trg ustvarjalnost civilne družbe izkoristi - naj bo le podaljšek in ustvarjalnost, ki je omogoča reproduciranje in menjavo. Kulturna identiteta je primarna in mora biti absolutno pomembnejša od poslovne, ki je lahko le podaljšek kulture.

Kaj pravite na pomeniške nekatere mnenjskih vodij, ki trdijo, da državna podpora organizacij civilne družbe le malič učinkovitost delovanja trga in je zato predvsem škodljiva?

Gre za njihovo nerazumevanje. V državah, kjer je delovanje civilne družbe najmočnejše, je tašken tudi trg. To je tudi razlog, da so ZDA vedele dolgo tudej. Absolutna povprečnost civilne družbe trga in državi, ki se je začela v 70. letih, pa je tudi razlog, da so ZDA v težavah. Vloga trga v družbi je omejena. Zato bi morali tisti, ki pretirano prisegajo na Smithovo knjigo Blaginja narodo, naje prebrati eno od njegovih zadnjih in precej pomembnejših knjig z naslovom Teorija moralnih skrbnosti.

Trditve torej, da tovrstna preračunljiva bogastva k civilni družbi

Družba, ki goji močno umetnost, je družba, ki je demokratska in ustvarjalna. Trgovina oziroma trg ne ustvari ničesar. Nove zamisli prihajajo le iz kulture v najširšem pomenu, iz globoke igre (deep play), trg pa si te zamisli le izposoja in reproducira za prodajo.

in njenim organizacijam dolgoročno ne zmanjšuje skupne blaginje v državi?

Državna podpora delovanja organizacij civilne družbe dolgoročno povečuje skupno blaginjo - o tem ni nobenega dvoma. To spodbuja ustvarjalnost in brez ustvarjalnosti ne bi nikoli bilo tehnologije, ki jo imamo zdaj. ZDA so odpravile suženstvo prav zaradi industrijske revolucije, saj je pogon parnega stroja postal cenejši od lačnih ust suženja. Podobno se dogaja zdaj, ko vsi tarnajo o apokalipsi selitve proizvodnje na Kitajsko. Vse se bo nazorno spremenilo, ko bo tehnologija postala cenejša od najcenejšega delavca na Kitajskem. To se pravzaprav že dogaja, saj je v zadnjih sedmih letih Kitajška izgubila kar 15 odstotkov proizvodnih delavcev. Odpnila jih je tehnologija, ki je plod ustvarjalnosti in globoke igre civilne družbe.

Kako močno pa so v resnici organizacije civilne družbe odvisne od denarja drugih?

O domnevem parazitstvu civilne družbe se ne sprašuje le nekateri v Sloveniji. Tudi drugod je slišati pripombe delovani organizacij civilne družbe v škodo državnih podpor oziroma zasebnih filantropij. Univerza Johns Hopkins je izdelala raziskavo v 22 državah, ki je pokazala, da več kot polovica prihodkov organizacij civilne družbe ne prihaja ne iz subvencij ne iz donacij, ampak zasluška iz lastnega delovanja in ustvarjalnosti. Gre za izjemno potencial. Skozi tri generacije smo učili ekonomiste, naj uporabljajo fiskalno politiko za spodbujanje tržnega kapitala in dela. Prišel je čas, da fiskalno politiko uporabimo za spodbujanje socialnega kapitala in za službo od storitev in ustvarjalnosti organizacij civilne družbe. Država se mora zato na tisek načinov tesno povezati s civilno družbo in ko bo ustvarjalnost zadnje vrčeveta, bo cvetela tudi trg.

Zakaj pa bi bila podjetja zainteresirana za podporo organizacij civilne družbe?

Vzemimo primer družbe Nike. Več let se je otepal obožovalci izkoristiti otroškega dela za izdelavo čevljev, zaradi slabe podobe imena v civilni družbi je začela tudi v težave. Ko je družba to ugotovila, je zamjenjala proizvodstvo, spremenila poslovno filozofijo, se začela sama zatezati za vzpostavitev delovnih standardov v Aziji, si je izboljšala tudi lastno podobo in družbi in posel ji je vzcvetel. Če podjetje želi močno družbo

KDO JE JEREMY RIFKIN

Jeremy Rifkin je predsednik ameriške Fundacije za ekonomske trende. Je redni predavatelj korporativnega menedžmenta na Wharton School Executive Education Program, kot gostujoči predavatelj pa je predaval na več kot 500 univerzah po svetu. Med predsedovanjem Romana Prodaja evropski komisiji je bil njegov osebni svetovalec, svetuje tudi številnim komisijam ameriškega kongresa. Uvrščajo ga med 150 najvplivnejših ljudi pri oblikovanju ameriške zvezne politike. Je kolumnist časnikov The Guardian, Die Süddeutsche Zeitung, L'Espresso, El País in drugih. Njegova najnovejša bibliografija pa obsega knjige: Evropske sanje, Vodilna ekonomija in Leto dostopnosti.

vlagajo, jim bo ta zanesljivo tudi plačala.

Koliko pa naj država podpira organizacije civilne družbe?

Temu uprašaju sem posvetil največje poglavje Evropskih sanj. Vse raziskave kažejo, da ljudje zapajajo organizacijami civilne družbe bolj kot državi ali podjetjem. Če se želi Evropska komisija približati ljudem, se mora tudi te sreme povezati s organizacijami civilne družbe, ne le s državnimi in podjetji. Isto velja za razmerje med državo in organizacijami civilne družbe. Iz izkušenj svetovalec ga dela trdim, da ima politika organizacije civilne družbe vse prevečkrat za nadlogo, zato jih odvra na rob in ignorira, kar pa je slab za vse. Svedela ima tudi kar nekaj organizacij civilne družbe, zato je treba s civilno družbo še aktivneje delati, da razbereš, kdo so relevantni predstavniki celotnega življenja družbe.

Podatki kažejo, da v Sloveniji organizacije civilne družbe združujejo več kot milijon ljudi, torej več kot polovico prebivalstva ...

Neverjetno. Ta številka je izjemna.

... Kako bi bilo ta potencial po vašem mnenju najbolje izkoristiti?

Sem velik zagovornik vključevanja vseh mogočih oblik delovanja civilne družbe v projekte, ki izboljšujejo družbo na vseh ravneh. Sledijo bi vzoru nekdanjega brazilskega ministra za finance Antônia Paloccija. Ko je v desetdesetih postavljen španjolski milijonar mesta Ribeiroya Preto, je zaradi pomanjkanja resursov mobiliziral vse najrazličnejše nevladne organizacije. Predlagal jim je, naj skupaj s mestom oblikujejo strategijo razvoja mesta in o njej tudi sodelujejo. Organizacije so morale sodelovati in se povezati med seboj in mestom, a ne tekmovali. Izidi sodelovanja je bil za razvoj mesta izjemno. To trstno sodelovanje je zelo uporabno tako na krajevni kot tudi regionalni in državni ravni - tudi v Sloveniji. ●

Globalizacija ne uspeva in ustvarja toliko novih konfliktov zaradi nerazumevanja potenciala civilne družbe.

stran človeškega obstoja nujna, a ne zadostna. Nekočla raziskav o človeški sreči je dokazala, da so ljudje sicer nesrečni, dober imajo premalo materialnih dobrin, da bi dostojno preželi, oziroma dober ne dosežejo neke minimalne ravni materialnega bogastva za preživetje. A tudi ko to raven dosežejo in jo začnejo presegati, več materialnih dobrin, bolj so nesrečni, dokazujejo tse raziskave. Tu namreč pri ljudeh nastopi potreba po socialni interakciji, empatiji, čustvovanju, igri, odnosi, počevanju ... Da so najpomembnejši deli življenja trenuti, ki imajo pravo te lastnosti, sam lahko pose te vsakdo po 60. leta starosti, ko se ozre po svoji preteklosti. Organizacije civilne družbe pa so stičišča, kjer prihaja do te globoke igre (deep play - igra za ustvarjanje medčloveških vezi), kjer izražamo svojo človečnost in ustvarjamo socialni kapital.

Je torej zanemarjanje civilne družbe bumerang globalizacije?

Nerazumevanje potenciala civilne družbe je zanesljivo razlog, da globalizacija ne uspeva in ustvarja toliko novih konfliktov. Ni dovolj, da le odpravimo trgovinske ovire in odpremo meje. Najprej gre za kulturo kot zgodbe pripadnosti in medsebojnih odnosov, sieba trga in države pa sta le podaljška oziroma nadgradnja. Prav zaradi te temeljne napake globalizacije bi bilo ob bok Svetovni trgovinski organizaciji koristno postati svetovno kulturno organizacijo, za izmenjavo zgodij in krepitvi poznavanja, občutka drug za drugega in medsebojnega zaupanja. Civilna družba je torej mesto, kjer se ustvarjata globoka igra in

Vašim vas na delavnico

Univerza v Ljubljani

EKONOMSKA FAKULTETA

CISEF

Center za inovativno in svetovno Ekonomsko kulturno

Koliko financiranja potrebuje podjetje in koliko se lahko zadolži

12. in 14. junij 2006

na Ekonomski fakulteti v Ljubljani

V angleškem jeziku

IZ PROGRAMA

- Analiza uspešnosti poslovanja s poudarkom na analizi izkazov poslovanja
- Zakaj se zgodi, da imajo kreditojemalci kljub velikemu dobičku težave s plačilno sposobnostjo
- Financiranje rast prodaje
- Financiranje novopostojen
- Kolikšno rast poslovanja lahko posojilomali financirajo v daljšem obdobju
- Problematica posojila
- Pogajanje o posojilnih pogojih

Delavnica je namenjena kreditojemalcem, kreditodajalcem, finančnim analitikom, vodjem strateških inženjrov, vodjem finančnih računovodskih oddelkov, vodjem razvojnih projektov, skratka vsem finančnim strokovnjakom v podjetjih in bankah.

Seminar bo vodi Dr. George W. Kester, profesor za finance na Washington in Lee University v Lexingtonu, Virginia, ZDA

Informacije: Lidija Usenk (01) 5892 492, po e-pošti: lidia.usenk@uni-lj.si ali na: www.cisef.uni-lj.si

Če želite prejemati osebna obvestila o seminarjih in delavnicah CISEF-a, sporočite svojo e-naslov na: lidia.usenk@uni-lj.si